

Necip Fazıl Kısakürek

Editörler

Mehmet Nuri ŞAHİN

Mehmet ÇETİN

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI

© T.C KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
3150

ANMA VE ARMAĞAN KİTAPLARI DİZİSİ
6

ISBN: 978-975-17-3360-3

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Necip Fazıl Kısakürek / Editörler Mehmet Nuri
Şahin - Mehmet Çetin - Ankara: Kültür ve Turizm
Bakanlığı, 2008

408 s.: rnk res.; 28 cm.- (Kültür ve Turizm Bakanlığı
yayımları; 3150. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel
Müdürlüğü anma ve armağan kitapları dizisi; 6)

ISBN: 978-975-17-3360-3

I. Kısakürek, Necip Fazıl. II. Şahin, Mehmet Nuri; III.
Çetin, Mehmet. IV. Seriler
928.94335

KAPAK TASARIMI

Mehmet Fidancı

SAYFA TASARIMI

İsmet Filizfidanoğlu

YAPIM

MN Tanıtım Pazarlama Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı, 48/74 Ulus - ANKARA

Tel: (0312) 384 41 27 • Faks: 384 41 29

BİRİNCİ BASKI

Aralık - 2004 / ANKARA (ISBN 975-8201-99-9)

İKİNCİ BASKI

2000 Adet

BASIM YERİ, TARİHİ

SANER Basım Sanayii- ANKARA, 2008

Bu eserin hazırlanmasında bize fotoğraf arşivlerini açan
Sükrü Karatepe, Ahmet İnan, Mehmet Bozdağ, İsmail Kesim, Eşref Selçuk, Fahrettin Polat, Mehmet Cemal Çiftçigüzeli, Muzaffer Doğan,
M. Tahir İkiler, Şağfret Soğak, Ali Biraderoğlu, Mehmet Tekelioğlu, Yahya Düzenli, İsmet Keten'e
ve Türk Edebiyatı Dergisi, Cumhuriyet Gazetesi'ne; Eseri Dil ve İmlâ yönünden inceleyen Atilla Şekerci'ye
Tesekkür ediyoruz.

Türk Hikâyesinde Necip Fazıl Kısakürek'in Yeri

Kamil Eşfak BERKİ

Necip Fazıl, Poetika'da, şiiri "sırrılık" ve remzilik" olarak koyarken, sanat mizacının asıl özelliğini de açıklamış oluyordu. Biz bu noktada, Necip Fazıl'ın sanata bu bakışının doğrudan doğruya mizacından; hayatı görüşünde yatan farklılıktan ileri geldiğini söyleyeceğiz. İlk şiirlerinde ortaya çıkmış olan "sebepsiz korku"; "daüsıla", yani yerini konumunu yadırgama, 1928 yılında yayınlanan hikâyelerinde de görülüyor. Burada ifade edilmesi gerekli olan bir şey vardır. Necip Fazıl'ın *Birkaç Hikâye Birkaç Tahlil* (1938) kitabında yer alan 8 hikâye; *Örümcek Ağı* (1925) ve *Kaldırımlar* (1928) kitaplarında doğmuş olan şiir dünyasının bir izdüşümü de sayılamaz. Sayılmamalıdır. Bu vurguda bulunmamızın tek bir nedeni vardır. Necip Fazıl'ın hikâyelerindeki anlatımın özellikleri merak bile edilmemiştir. Edebiyatımızda bu uzun bir zaman dilimidir. 1933'ten 1970'e kadar (1970'te Sezai Karakoç'un *Diriliş* dergisinde, Mustafa Yakup (İsmail Kılhoğlu)nun, Necip Fazıl'ın o yıl yayınlanan hikâyeler toplamı olan "Hikâyelerim" kitabı için yazdığı yazı ilk yazıdır.).

Hikâyelerinin bunca ihmal edilmiş oluşunun bilinen sebepleri vardır. Bu sebepler Ona uygulanan boykotaj yüzündendir. Necip Fazıl Kısakürek 1943 yılında *Büyük Doğu* dergisini yayımlamaya başlar; bu dergide, "ruhçu" ve "Allah'a inanan bir şair olarak kendisini ilân etmesi üzerine, ateistliği ile bilinen Nurullah Ataç, Necip Fazıl'a cephe alır. Yeni Türk Şiirinin merkezinde gördüğü ve yazılarında övdüğü Necip Fazıl'dan söz açmaz olur; 1941'de *Garip* isimli şiir kitabını çıkarmış olan Orhan Veli Kanık'ın (Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday ile birlikte) gelenek çizgisinden bir sapma olan, "aykırı" şiirlerini desteklemeye başlar. Büyük Doğu'daki inanç anketleri, gerek ruhçu tutumda olmayan edebiyat ve sanat çevreleri, gerekse devlet adamları arasında, Ataç'ın uzaklaşımını destekleyen bir sonuç getirmiştir. Ashında, Necip Fazıl'a uzak durmayı ilk başlatan etmen. *Bir Adam Yaratmak* piyesi olmuştur. Ahmet Emin Yalman oyundan sonra eserdeki gazete patronu tiplmesiyle "Beni mi kastediyorsunuz?" diye, *Husrev* karakterinin yaratıcısına soruyor. Böyle bir olay da var.

Bugün daha bir belirmektedir ki Necip Fazıl'ın eser etkisi karşısında, o zamanın rejimi ile sanat dünyası ortak bir tutum içine girmişlerdir. Yeni Türk Şiirinin deha sahibi şairi ilân edilenin, şiir antolojilerine bile alınmamaya, adından bile bahsedilmemeye başlandığını görüyoruz. Cumhuriyet döneminin ilk nesli şiirde Necip Fazıl ve arkadaşları olduğu hâlde, resmi ideolojisi ile bazı dergiler arasında gelişen, ne var ki edebiyatın ruh ve doğasına uyup uymadığı hiç düşünülmemiş olan birliktelik, bir değerlendirme zaafı içine girmiş, günün şiiri, romanı ve tüm edebî-entelektüel gelişmeleri Garip Hareketi'ne, en sivri ve ünlüleri olan Orhan Veli şiirine ayarlanmıştır. Cumhuriyet çığır büyük çöşkular içinde yaşanıyor fakat, gereksiz bir determinizm ile edebiyatın doğal gelişimi hoş gitmiyor, şiir doğası ile manevî bir olgu, bir gerçeklik olsa da devrim, materyalizim, ateizm, az sonra da sosyalizme açılıyor. Zaten Necip Fazıl da buna cephe almış bulunuyordu. Başlıca, Babıâli ve Ideolocya Örgüsü isimli eserlerinde kendi şahsiyet ve sanatının hakkı ile iç içe, bir dönemin; açılmış bir yeni çığırda toplumun ulvî oluşum hakkına nasıl içten titizlendiği, bu emek, ortadadır.

Hikâyeleri bu amansız boykottan haydi haydi nasibini alıyor! Az önce belirttiğimizce 37 yıl Necip Fazıl'ın herhangi bir hikâyesi için tek bir yazı yazılmaması var. Öykü antolojilerine de hiç alınmamıştır. *Varlık* dergisinin yarı-resmî bir anlayışla çıkması, şiirde olduğu gibi, tiyatrodaki olduğu gibi, hikâyede de Necip Fazıl karşıtı düşünceleri, besleyen başlıca etki olmuştur.

Necip Fazıl

Prof. Dr. Saffet Solak
arşivi.

Hikâyede de Cevdet Kudret, *Cumhuriyet'ten Sonra Hikâye ve Roman* başlıklı üç ciltlik antolojisinde Necip Fazıl Kısakürek'e yer vermemiştir. Kısakürek'in ideolojik itirazı olması onun edebiyatını yok saymaya yetkili kılmaz. Prof. Mehmed Kaplan ise, *Şiir Tahlilleri'nin* Cumhuriyet cildine Necip Fazıl'ı aldığı hâlde, çok faydalı bir çalışma olan *Hikâye Tahlilleri'nde* Necip Fazıl'ın hikâyesine yer vermemiştir. Bu ise Necip Fazıl'ın şiiri yanında hikâyelerine bir önem atfetmemiş olmakla açıklanabilir.

Birkaç Hikâye Birkaç Tahlil'deki ilk ürün "Bir Yalnızlık Gecesinde Vehimleri" ismini taşıyor. O ve Ben'deki anılarından, öğrenci iken, "Büyükbabamın Ölümü" diye bir yazıyı kaleme aldığını biliyoruz. Bu ilk hikâye, dedesinin öldüğü günün izlenimlerini de taşıyor. Yaşadıkları konakta, kendini farkedişe yönelik dikkatlerin dokuduğu bir hikâyedir. Bu metindeki: "İçimde, tedailer birbirini kovalardı." cümlesi, Necip Fazıl'ın hayata bakışında "çağrışımın" rol oynaması bakımından önemlidir. Hayat ile edebiyat arasında, kişinin mizacına bağlı daha bu ilk hikâyede, ben'in ilgileri ile doğan bir anlatım üzerindedir. Büyükbabası ölmüştür; torun bir hayalgücü denemesine girişecektir. "Yıllardır ölmüş bir insanın toprak altında çürüyen eczasını birleştiren muhayyile onu diriltti de." Bu cümle yıllar sonra bu olayı yazarken elde ettiğini temsil ediyor, çocukluğundaki cenazeye tanıklığı değil. Fizik ile fizik olmayan, fizik olmaktan çıkışın koyboluşuna razı olamayan bir duyarlılığın, o günkü edebiyat için yeni bir izleği söz konusudur: "Hassasiyetimiz bir kere tabiinin üstüne çıkınca bizim için yepyeni bir âlem başlayacaktır. Girelim o âleme! Orada kaçırılmış bütün anılarımızı, mazimizi ve ölümlerimizi bulacağız. (...) Ölümler yaşıyor, onlar yaşıyor, bütün hisler fikirler, heyecanlar, fezada, aklın gidemeyeceği kadar uzak ve başka bir iklimde ve dumandan buz hâline geçmiş billür ve sivri kayalıklar hâlinde yaşıyor, her şey yaşıyor...."

Hikâyeciler arasında bir yer edinmek fikri taşıdığını düşünmemize gerek yok belki de. Bu çok yeni bir durum, bir deney belki de. Şiirindeki kadar titizdir. O tam: Peyami Safa arkadaşı Necip Fazıl'dan yöneteceği edebiyat bölümü için hikâyeler istemiştir. Necip Fazıl bu hikâyeleri kaleme alırken, o günün, o dönemin Türk hikâyesini göz önünde mi tutuyordu? Belki, kendi orijinal (ve denenmemiş) yanına bakıyordu diye düşünmemiz gerekebilir. İlk hikâyedeki "yüzücü" imgesine bağlanarak diyebilirim ki; Necip Fazıl, 24 yaşını sürdüğü o zamanda, yeteneğinin ilk açılımlarını yaşamaktadır. Şiirleri; en zor beğenenlerde hayret uyandıran (Ahmet Haşim), "beklediğimiz şiir" coşkularıyla karşılanan (Ziya Osman Saba) Necip Fazıl, şiiriyle beliren otoportrel süprizleri, bu hikâye deneyişlerinde karşılamaya yönelmiş gibidir. Böyle bir gereklilik içinde, bir denizde sükunet içinde kulaçlar atıyor sanki. Düşünce yoğun bir

gencin sadece şiirde değil şiirle birlikte, anlatı'ya da, ruh gerçekliğinin isteyeceği estetik hazı aramaya yönelişi diyebiliriz bunu. "Eski Elbiselerin Hafızası" o güne kadar bizim edebiyatımızda görülmemiş bir örnektir. Bir ilktir bu hikâye. Hikâyedeki anlatıcı, Kapalıçarşı'ya çarşı kapandıktan sonra giren hayalgücünün sözcüsüdür. Bir Yahudinin işlettiği eski elbiseler dükkanında, kapandıktan sonra gece, elbiseler birbirleriyle konuşmaktadırlar. Fantastik öğelerin birbiri ardınca sökün ettiği bu hikâyede kurgu, özgün ve bağımsız bir dışavurumun ürünüdür. Özel bir kurgu çabasıdır diyemiyoruz. O kadar doğaldır. Bu bakımdan da o dönem Türk Hikâyeciliğinden farklı soyut bir anlatımın ilk örneğidir. Necip Fazıl'ın şiirlerinde zaman teması orjinaldi; hikâyelerinde de doğuyor hayata ve oluşa bakışında. "Eski Elbiselerin Hafızası" Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirin yanısıra hikâyeye de yönelmesinde ilham kaynağı olmuş olabilir: "Geçmiş Zaman Elbiseleri" (Abdullah Efendinin Rüyalari, Hikâyeler, 1943).

Tanpınar hikâye ve romanlarında, "başta zaman teması olmak üzere, psikolojik anları yansıtan bir anlatıyı geliştirmiş bir sanatçısıdır. Bilinçaltını aradığı, yansıttığı görülür. O dönemde, Peyami Safa ile birlikte çağdaş Batı Edebiyatını yakından izleyen başlıca iki isimden birisi olarak kabul edilebilir. Bazı anlatı tekniklerinde Rilke'den, V.Woolf'tan, Joyce'den haberdardır. Birçok yazısında, o dönemde bizde henüz tanınmayan bu romancıları görürüz. Necip Fazıl Kısakürek ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hikâyelerinde benzer bir bakış mantığından söz edebiliriz. Onların anlatıları yer yer birbirinin eşdeğeri gibidir. Aynı nesilden bu iki şair, şiirlerinde de birbirlerini andırabilirler. Hikâyede bunda da ileri bir durum bulunmaktadır. Kronolojik olarak; Necip Fazıl'ın hikâyelerini yayımladığı yıl 1933, Tanpınar'ın Abdullah Efendi'nin Rüyalari'nin yayım yılı ise 1943'tür. Arada 10 yıl bulunmaktadır. Necip Fazıl'ın ölme özel bir dikkat taşıyan şiir ve hikâyesiyle cumhuriyet devrinin ilk 10 yılında bir çığır başladığı ortada. Yani Necip Fazıl tek başına bu çığırın sanatkândır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Abdullah Efendi'nin Rüyalari" olsun, "Geçmiş Zaman Elbiseleri" olsun, "Evin Sahibi" hikâyesi olsun modern bir anlatımın öğelerini içerdiği anlatısında, başlangıçta Necip Fazıl'ın açtığı çığıra dikkat ettiği, Necip Fazıl'daki yeni verileri benimsemiş olduğu düşünülebilir. Tanpınar 20.yüzyıl Türk Hikâyeciliğinde önemi bulunan "Evin Sahibi", "Yaz Yağmuru" gibi, "Erzurumlu Tahsin" gibi eserleriyle gerçek bir yer tutuyor. Necip Fazıl ise 1928'de yazdığı 8 hikâyesinde bulunan yeni ile bir çığır açmıştır. Bu gerçek gözardı edilemez. Necip Fazıl şiirinde olduğu gibi hikâyelerinde de cumhuriyet döneminin ilk orijinal şahsiyetidir. Edebiyatla hayat sınır arasındaki aşamalar olsun, edebiyat-dışı bazı gelişmeler olsun. Türk Edebiyatında yatan bu gerçeği örtmemelidir. Bu savımızda bir somut karşılaştırma da ortaya koyabilmekteyiz: "Abdullah Efendi'nin Rüyalari"nda, Abdullah Efendi için o çok zorlu "kış gecesi"ne gidelim: "Evet odasında yapayalnız, bir türlü görünmeyen bir sevgiliyi beklerken birden bire tepesinde apartmanın çatısının uçtuğu ve odasına yıldızların dolduğu o büyük geceden beri Abdullah, Maverâ ile arasında hiç de temenni etmediği bir şekilde kuvvetli ve derin bir münasebetin başladığını hissetmişti." (sy.9)

Tanpınar'ın Abdullah Efendi kişisinde öykülediği, Necip Fazıl Kısakürek'in (1938-1939 da yayımlanan) *Senfoni (çile)* şiiriyle ilgisiz bulunabilir mi?

Gaiblerden bir ses geldi. Bu adam:

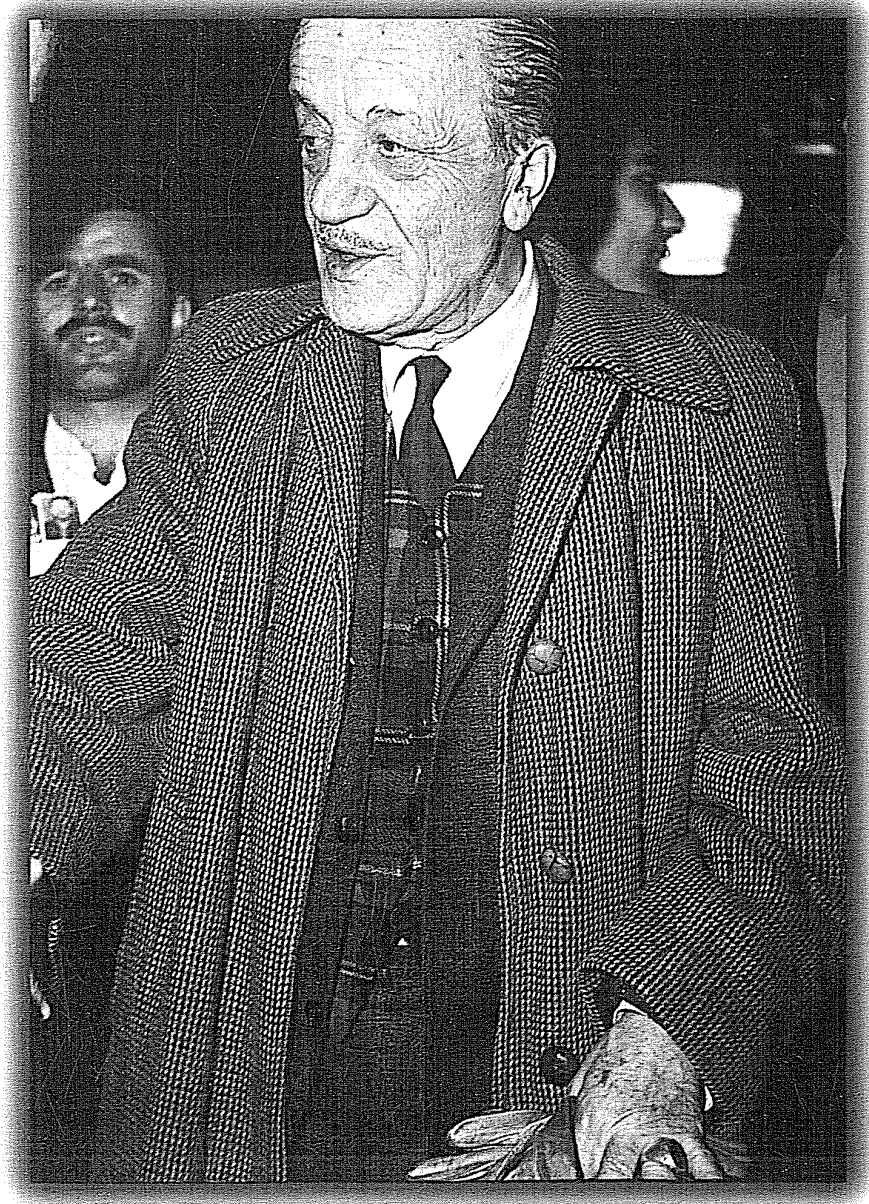
Gezdirsin boşluğu ense kökünde.

Ve uçtu tepemden birdenbire dam

Gök devrildi, künde üstüne künde

Kendi içinde ilginç, edebiyatımızda mühim bir yeri olan "Abdullah Efendi'nin Rüyalari" hikâyesinde, Necip Fazıl ile ilgi kurabilir yerler bu kadar da değildir. Sürekli bunalan, korku ve vehimlerinin adeta mahkûmu gibi yaşayan Abdullah Efendi, "hiçlik" korkusunu doğrudan yaşayan "Bir Yalnızlık Gecesi'nin Vehimleri"ndeki (1933 Necip Fazıl'ı) özrifesine oranla, hiçliği dolaylı, uzun vâdeli endişeler aracılığı ile idrak eder. Hiçliği yani sonsuz olma korkusunu. Hayata yayılmıştır; toplumun içinden geçecek, bir gün onunla karşılaşacaktır Abdullah. Bu adamın korkusuna biraz daha yakından bakalım:(...) "Birdenbire Abdullah, kendisi için hayatın artık sırnı kalmadığını görerek korktu." Bu aşırı mağdur adam için her kapalı şey aynıdır. "Gülümsemeli bir insan yüzü" ile "sımsıkı örtülmüş demir kapılar" farksızdır onun için. Amâ anlarız ki onun asıl korkusu, "kâinatı saran ve ona güzelliğini veren büyük sırnın ortasın-

Necip Fazıl

Fotoğraf: Mehmet Cemal Çiftçigüzeli

dan kesilmiş bir meyve gibi birdenbire bütün çıplaklığıyla apaçık görünmesinden korkunç manzarasıyla onda her nevi yaşama zevkini bir anda, tıpkı bir nefeste söndürülen bir mum gibi söndürülmesinden korkmuştu. İşte şimdi, o kadar ürktüğü ve bununla beraber beklediği saat gelip çatmıştı. Abdullah'ta bu korku, apartmanın çatısının uçtuğu gece başlamıştır anlatıcı (Tanpınar)ya göre, Abdullah Efendide. Ama Abdullah, Mavera ile arasında kuvvetli ve derin bir münasebetin başladığını istememektedir aslında. Bana göre hikâye mantığı ile açıklanabilir bu gelişme, Tanpınar'ın yaratma gücünü gösterir bize. Abdullah Efendi belki de temporal bir hikâye kişisidir. Kurgudaki hayatta da onun sayısız anormal davranışlarını izleriz nitelikte.

Ayrıca şu: "... Ve o konuştukça sandalyede yığılmış kalmış olan manto, elbiseler çamaşır yığını yavaş yavaş sanki içlerine kuvvetli ve muntazam bir şekilde hava verilmiş gibi şişerek şekillerini aldılar" cümlesi Necip Fazıl'ın:

Necip Fazıl

Elbisem geride canlanır o an
İçinde başka bir vücudu saklar

dizelerinden hareket etmiyor mu? Sonra, "daha çocuk denecek kadar genç bir yaşta çıplak ve sefil bir evde bütün bir kış gecesini bir ölüyle başbaşa geçirmişti" parçası da "Bir Yalnızlık Gecesinde Vehimleri"ne uymakta. Necip Fazıl orada "ölüler yaşıyor, onlar yaşıyor" derken 1930-31'de yazacağı "Geçen Dakikalarım" şiirine de hazır.

Necip Fazıl Kısakürek 1936'da Ağaç "mecmua"sını çıkarmaya başlar. Baş yazılarında Türk "sanat tasavvuruna" derinden bir bakış bulur. O, her şeyi irdelemeye yönelmiştir. Sanatçının, her şeyden önce derin bir "nefis muhasebesi"ne talip olması, kişiliğinde özeleştirmenin vazgeçilmez bir öge olarak bulunmasını gerekli görür. Nesildaşlarının ürünlerine de açıktır; Ağaç'ta Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Sait Faik Adalı -daha sonra soyadını değiştirecek, Abasıyanık'ı alacaktır- gibi şair ve hikâyecilerin yeni ürünleri yayımlanır. Bu arada bir isim, Ağaç'ta ilk kez takdim edilmiştir: Sabahattin Ali... Necip Fazıl bu genç hikâyecinin "Kafa Kağıdı" başlıklı ürünü, yerli hikâye'ye bir örnek olarak gösterilmektedir. Bir sonuç: Necip Fazıl hikâyede de kolay sanatı kabul etmez. Hatıralarında, Paris'ten döndükten sonra, bazı gazeteler için oturup hikâyeler yazdığını okuyoruz. Bunlar isimsiz yayımlanmışlardır. Necip Fazıl bunları hikâye sanatı içinde görmediği için kitabına almamıştır.

Sait Faik'in Bursa'da yayımlanmış "Beyaz Mendil", "Zemberek" gibi öğrencilik yılları ürünlerinden sonra ününü sağlayayan ilk hikâyeleri, 1934'te Varlık'ta çıkmıştır. Necip Fazıl'ın hikâyede en yakın kuşak arkadaşı, 1905 doğumlu Bekir Sıtkı (Kunt) dur. Bekir Sıtkı'nın ilk hikâyesi 1924'de Adana'da, Yeni Adam gazetesinde yayımlanmıştır. Tanınışı ise 1930/31 de İstanbul'da çıkan Vakit Gazetesi'nin "edebî ilâve"lerindeki "gözleme ve gerçeğe bağlı" hikâyeleri ile olmuştur. Kenan Hulûsi (Koray); 1928'de Servet-i Fünun - Uyanış dergisinde ilk hikâyesi yayımlanır.

2003 yılında İstanbul'da Türk öykücülüğünü ağaç olarak tasavvur eden bir afiş yayımladı. Dörde katlanmış bu ağır kağıdı açtığımız zaman, karşımızda ulu bir ağaç, Türk hikâye tarihini ulu bir çınar gibi seyrediyorsunuz. İlginç bir tasarım doğrusu. Bilenler bilir, Ali Haydar Haksal Yedi iklim'de "Öykü Ağacı" başlığı altında hikâye sanatı üzerine bir dizi yazı yayımlamıştı. Afiş hazırlayanlar A.H. Haksal'dan esinlenmiş gibiler.

Türk hikâyesi veya öyküsünü günümüzde bu dalda eser vermiş her yazara yer veren bu ilginç ağaçta Necip Fazıl Kısakürek ne gövde olabilmiş ne dal! Bu ağaçta Sezai Karakoç'u da görememişler hazırlayanlar! "Öykü Ağacı" imgesinin kaynağı durumunda olan Ali Haydar Haksal ağaç dışı kalmış bir de!...

Necip Fazıl'ın hikâyesini Değerlendiren isimleri anımsatalım:

İsmail Killoğlu, 1970'te Diriliş'te, o yıl Hikâyelerim ismiyle yayımlanan kitap için bir yazı yazar. Diriliş Dergisi'nde, o yıl Sezai Karakoç, Sait Yeni müstearı ile "Necip Fazıl'ın Şiiri" I. II yazılarıyla boykotu etkisizleştirmek amacıyla, uzun ve kapsamlı bir inceleme yazar. Böylece Sezai Karakoç'un Diriliş'te Necip Fazıl gerçeği bir kez daha vurgulanmış olur. Necip Fazıl'ın 1955'te 1932'deki Ben ve Ötesi'nden sonra, yeni şiirlerini de toplayan Sonsuzluk Kervanı yayımlandığında Sezai Karakoç, çıkardığı Şiir Sanatı'nda bir kitap yazısı yazmış bu yazı Necip Fazıl hakkındaki boykotu kıran, bir yazı olmuş, genç şairler Necip Fazıl'ın "konuşulabileceğini" düşünmeye başlamışlardır. Sonsuzluk Kervanı için Ayhan Doğan ile Orhan Okay da yazı yazmıştır. O yıl Necip Fazıl'ın 1952'de yeniden hikâye yazmaya ve onları Büyük Doğu'da yayımlamaya başlamış buluyoruz. 1967'de ise Büyük Doğu'da her hafta bir hikâyesi yayımlanıyor. Bunlar yeni hikâyeleridir, 1964'de çıkan Ruh Burkuntularından Hikâyeler kitabından sonra. Parantez: "burkuntu" Necip Fazıl'a özgü bir fiil-isimdir. "Zindan'dan Mehmed'e Mektup" şiirindeki "bilekçe"de kelepçe yerine kullanılmıştır.⁵

İsmail Killoğlu'nun değerlendirmeleri önemlidir. "Bir yalnızlık gecesinin vehimleri"nde ölüm olgusu, çocuk şuurda kızkardeşin ve daha sonra da büyükbabanın ölümüyle tokuşur ve ölüm tanınır böylece. Ama tedirgin etmez onu, varoluşa doğru sürükler". Alim Kahraman Bir Duyarlığın Çağdaş Biçimlerinde; Ömer Leke-siz Yeni Türk Edebiyatında Öykü isimli 5 ciltlik antolojisinde, bu hikâye dünyasına daha bir girdiler. Alim Kahraman "Anlatımda Maupassant yoluna bağlanabilecek hikâyeleriyle Necip Fazıl Kısakürek metafizik ve

(Necip Fazıl)

ruhçu özellikler taşıyan bir çizgiyi hemen tek başına temsil etmektedir. (...) Bu hikâyeler fizikötesi arayışlar içindeki "ben" in hikâyesidir. Taşındığı ruhi marazlarla (N. Fazıl ruh burkuntuları) dâr, burkuntu "komplex" karşılığından farklı duruyor. K.E.B.) Maupassant'ı bir çeşit korku metafiziği ile Poe'yu hatırlatan Necip Fazıl "herşeyde ilahi bir ihtar ve şifre gören" temel yaklaşımıyla onlardan ayrılır. Korku hikâyeciliği açısından bakıldığında Kenan Hulûsi Koray'ın ilk zamanlarında yazdığı bazı fantastik hikâyeleri de bu çerçevede içinde anılabilir. (İslâm Ansiklopedisi Hikâye maddesi). Ömer Lekesiz ise anılan antolojide bir nüansı gerekli görmüş ve şunları yazmıştır: "İnsandan hareket eder Necip Fazıl. Onda bireyselin de toplumsalın da aynası insandır, insan ruhudur. Bu insanı genellikle fizik ötesi arayışlar içersinde bir "ben" olarak tanırız. Bununla birlikte Necip Fazıl'ı salt kendi üzerine eğilmiş "ben" in sanatçısı saymak yalnızdır. Sezai Karakoç'un belirttiği gibi "ben" "insan"dır Necip Fazıl'da; insandan sözetmenin aracıdır." Ali Haydar Haksal "Necip Fazıl ve Öyküsü" yazısında: "Onda bir kader çizgisi vardır. Trajedininin en üst noktasına kadar taşır tipini. Ölümle hayat arasında, insan ruhunu titreten yakalayışları vardır."

Necip Fazıl hikâyesi üzerine yazmış işte bu dört yazardır edebiyatımızda; gerisi ilgisizlik diyebiliyoruz.

Aynadaki Yalan

Necip Fazıl'ın romanı. Şiir, hikâye, piyes, senaryo, anı, biyografi vb. gibi türlerde eser vermiş olan Necip Fazıl, bir de roman yazdı: *Aynadaki Yalan*. Çocukluğunda Çanakkale Savaşı'nda İstanbul'un düşmesi tehlikesi karşısında ailece 1 yıl kaldıkları Aydınlık Köyü'nü (Tuzlaya bağlıdır. KEB) Bir fon olarak yerleştirdiği bu romanda köylü kızı Haççe'de, Necip Fazıl kesin bir tiplendirme başarısı göstermiştir. Bu roman, Asteğmen Naci'nin terhisten sonra İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümüne geri dönmesi ve Paris'e konferanslar vermek üzere gidişi dış örgüsü içinde, Haççe'nin Naci'ye duyduğu aşkı, Naci'nin ise bu aşka- İstanbul bohem çevresinin ruh ve kişiliği üzerindeki baskı ve etkisi nedeniyle- bir türlü karşılık verememesinin ıstırabı ile cereyan etmektedir.

Naci "tip"deki bir yazısal buluş, önemli: "Sanlı içinden ikinci bir Naci çıkmış, onu uzanamayacağı ufuklara çekiyor. O yazmıyor, öbürü yazıyor".

Necip Fazıl'da bu "öteki" olgusu bir sürpriz değildir. Çok önceleri 1937'de, Hüsrev'i yaratmıştı O. Künye'de Gazanfer'in "Ben ezelden mimliyim!" derken trajedik idraki de Hüsrev'in bir habercisi değil midir?

Hikâyeleriyle, piyesleriyle, senaryolarıyla, anılarıyla; satır aralarıyla bizler, çağ içindeki bu ÖZNE'NİN tüm çizgilerine çağrılıyızdır. Ne kadar ayrıntı tadarsak, o kadar acıkıyoruz. Bir örnek: Turgut Demirağ'ın *Yangın Var* filminin senaryosu Necip Fazıl'ındır. Jenerikte belirtilmiyor gerçi, bir sebebi olmalı. Geç çocukluk ve delikanlılık döneminin, padişahlık İstanbul'unun Necip Fazıl'ının gözünden seyrediyoruz bu yapıtı. Senaryo o denli başarılıdır. Necip Fazıl profilinin gizli bazı yanlarını bu filmin diyalogları bize taşır. Varlığından son yıllarda haberdar olunan *Meş'um Yakut* romanı da ilginç olabilir.

Hayattaki ÖZNE ile eserlerinde ki ÖZNE, özenli okurda biraraya gelir; toplumda birleşir. Bu ise çoğaltılmış Necip Fazıl demek değil net Necip Fazıl'dır. Sanat ve düşünüyü tüm ÖZNE.

Bu ülke için olduğu gibi tüm yeryüzü için de.

Ressam Nuran Baran